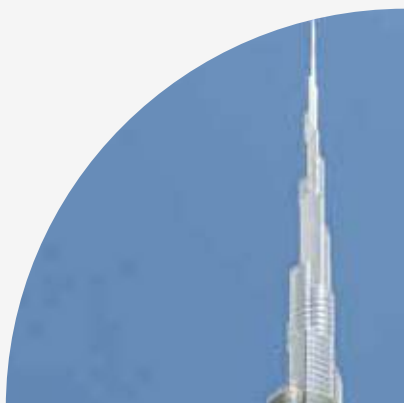

VIỆN NGHIÊN CỨU NAM Á, TÂY Á VÀ CHÂU PHI
PHÒNG NGHIÊN CỨU TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á

BÁO CÁO THƯỜNG NIÊN

2025

TÌNH HÌNH KHU VỰC TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á

An ninh
Kinh tế
Văn hóa
Xã hội
Ngoại giao

Nhóm tác giả:

PGS. TS. Đinh Công Hoàng

Ths. Phạm Thị Kim Huế

TS. Vũ Thị Thanh

Ths. Lê Bích Ngọc

Ths. Ngô Minh Trung

Ths. Hồ Diệu Huyền

Ths. Nguyễn Trọng Tuấn Anh

Ths. Nguyễn Thu Trang

Thiết kế:

Ths. Nguyễn Trọng Tuấn Anh

NỘI DUNG CHÍNH

PHẦN I. BỐI CẢNH KHU VỰC VÀ CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG	3
PHẦN II. TÌNH HÌNH KINH TẾ – TÀI CHÍNH KHU VỰC	6
PHẦN III. DIỄN BIẾN VĂN HÓA – XÃ HỘI	10
PHẦN IV. QUAN HỆ VIỆT NAM – TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á	13
KẾT LUẬN	17
PHỤ LỤC	21

TÌNH HÌNH KHU VỰC TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á NĂM 2025

Năm 2025 đánh dấu một giai đoạn mà khu vực Trung Đông và Tây Á vận động trong trạng thái căng thẳng cao độ, nơi các xung đột địa – chính trị không chỉ tiếp diễn mà còn có xu hướng lan tỏa và đan xen với những biến động kinh tế, xã hội và tài chính mang tính cấu trúc. Thực tế này cho thấy khu vực không đơn thuần đối mặt với các cú sốc ngắn hạn, mà đang trải qua một quá trình tích tụ rủi ro đa chiều, làm gia tăng mức độ bất định và khó dự báo của môi trường khu vực.

Trong giai đoạn này, các điểm nóng an ninh tiếp tục giữ vai trò trung tâm trong việc định hình cục diện Trung Đông và Tây Á, song không còn tồn tại một cách tách biệt. Xung đột vũ trang, khủng hoảng nhân đạo, sức ép xã hội và các điều chỉnh kinh tế vĩ mô đang ngày càng gắn kết chặt chẽ, tạo ra những vòng tác động qua lại giữa an ninh, kinh tế và xã hội. Đồng thời, những nỗ lực ổn định, tái cấu trúc và đa dạng hóa kinh tế của một số quốc gia trong khu vực diễn ra trong bối cảnh chịu ảnh hưởng mạnh từ các biến động bên ngoài, đặc biệt là cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn và những thay đổi trong trật tự kinh tế – tài chính toàn cầu. Đáng chú ý, Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 không chỉ là không gian của khủng hoảng và bất ổn, mà còn là nơi phản ánh rõ nét các xu hướng điều chỉnh chiến lược của các chủ thể khu vực và quốc tế. Những chuyển động này vừa tạo ra các cơ hội tái định vị vai trò của khu vực trong các chuỗi liên kết kinh tế và tài chính, vừa làm gia tăng tính phức tạp của quan hệ đối ngoại và cạnh tranh ảnh hưởng. Chính sự song hành giữa bất ổn kéo dài và các nỗ lực tái cấu trúc đã làm nổi bật tính chất đa tầng, đa tốc độ của cục diện khu vực trong năm 2025.

Trong bối cảnh đó, việc tiếp cận Trung Đông và Tây Á đòi hỏi cách nhìn tổng hợp, có khả năng kết nối các diễn biến an ninh, kinh tế, tài chính, văn hóa – xã hội và quan hệ đối ngoại trong một chỉnh thể phân tích thống nhất. Trên cơ sở tổng hợp các báo cáo chuyên đề đã được xây dựng trong năm, báo cáo này phản ánh một cách hệ thống những diễn biến nổi bật của khu vực Trung Đông và Tây Á trong năm 2025, qua đó góp phần làm rõ các đặc điểm vận động chủ yếu và những xu hướng đáng chú ý của khu vực trong giai đoạn nghiên cứu.

PHẦN I. BỐI CẢNH KHU VỰC VÀ CÁC NHÂN TỐ TÁC ĐỘNG

1. Bối cảnh an ninh – xã hội chung của khu vực

Trong năm 2025, khu vực Trung Đông và Tây Á vận hành trong một môi trường an ninh – xã hội đặc biệt mong manh, nơi các nhân tố bất ổn mang tính kéo dài và có xu hướng cộng hưởng lẫn nhau. Xung đột vũ trang không còn là hiện tượng cục bộ mà trở thành trạng thái thường trực, len sâu vào đời sống kinh tế, chính trị và xã hội của nhiều quốc gia. Đồng thời, sự suy yếu của các thiết chế điều tiết đa phương trong bối cảnh cạnh tranh quyền lực toàn cầu gia tăng đã làm giảm đáng kể khả năng kiểm soát và ngăn chặn leo thang xung đột ở cấp khu vực (United Nations, 2025).

Các hệ lụy xã hội từ xung đột ngày càng mang tính cấu trúc. Tình trạng đói nghèo, mất sinh kế, suy giảm năng lực cung ứng dịch vụ công và sự đứt gãy các mạng lưới bảo trợ xã hội không chỉ làm gia tăng gánh nặng quản trị đối với từng quốc gia, mà còn tạo ra các vòng xoáy bất ổn xuyên biên giới. Trong bối cảnh đó, an ninh con người trở thành một biến số trung tâm, phản ánh rõ sự suy giảm khả năng thích ứng và chống chịu của toàn khu vực trước các cú sốc kéo dài (OCHA, 2025).

Một đặc điểm nổi bật của bối cảnh an ninh – xã hội khu vực trong giai đoạn này là sự xói mòn đồng thời của cả an ninh cứng và an ninh mềm. Trong khi các mối đe dọa quân sự truyền thống tiếp tục gia tăng, các rủi ro phi truyền thống như mất an ninh lương thực, khủng hoảng y tế cộng đồng và suy giảm gắn kết xã hội lại diễn biến âm thầm nhưng dai dẳng hơn. Sự chồng lấn giữa hai nhóm rủi ro này tạo ra trạng thái bất ổn đa chiều, khiến nhiều quốc gia rơi vào vòng luẩn quẩn giữa xử lý khủng hoảng trước mắt và đánh mất năng lực hoạch định dài hạn. Đáng chú ý, cấu trúc xã hội tại nhiều quốc gia Trung Đông và Tây Á đang chịu áp lực ngày càng lớn từ các biến động dân số và di cư cưỡng bức. Lực lượng dân cư trẻ đông đảo, trong điều kiện kinh tế trì trệ và cơ hội xã hội hạn chế, trở thành một yếu tố nhạy cảm có thể bị huy động vào các chuỗi bất ổn chính trị – an ninh. Trong bối cảnh đó, bất ổn không chỉ là kết quả của xung đột, mà dần trở thành một đặc điểm mang tính hệ thống của môi trường khu vực.

2. Tình hình chính trị khu vực và cấu trúc quyền lực đang định hình

Bên cạnh các thách thức an ninh, tình hình chính trị khu vực Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 nổi bật bởi xu hướng bất ổn nội bộ gia tăng tại nhiều quốc gia. Khủng hoảng tính chính danh, chia rẽ xã hội và hạn chế trong năng lực điều hành của nhà nước đã làm suy yếu nền tảng chính trị vốn đã mong manh tại không ít quốc gia. Trong nhiều trường hợp, các chính phủ buộc phải điều chỉnh ưu tiên chính sách đối nội và đối ngoại nhằm duy trì ổn định ngắn hạn, dù điều này có thể làm gia tăng rủi ro trong trung hạn. Một xu hướng đáng chú ý khác trong đời sống chính trị khu vực là sự thu hẹp không gian chính trị và gia tăng các biện pháp kiểm soát xã hội tại nhiều quốc gia. Trong bối cảnh áp lực an ninh gia tăng, không ít chính quyền lựa chọn ưu tiên ổn định ngắn hạn thông qua củng cố quyền lực hành pháp, hạn chế đối thoại chính trị và kiểm soát chặt chẽ các kênh phản biện xã hội. Mặc dù các biện pháp này có thể giúp duy trì trật tự trong ngắn hạn, chúng đồng

thời làm suy yếu tính linh hoạt của hệ thống chính trị và làm sâu sắc thêm các mâu thuẫn tiềm ẩn trong xã hội.

Ở cấp độ khu vực, sự tái cấu trúc quyền lực không diễn ra theo hướng hình thành một trật tự ổn định mới, mà mang tính cạnh tranh phân mảnh. Không tồn tại một trung tâm quyền lực đủ mạnh và được thừa nhận rộng rãi để đóng vai trò điều tiết. Thay vào đó, khu vực vận hành trong trạng thái cân bằng mong manh giữa nhiều cực quyền lực, nơi các liên minh mang tính tình thế và dễ đảo chiều, làm gia tăng mức độ bất định chiến lược.

Song song với đó, cấu trúc quyền lực khu vực đang trải qua quá trình tái định hình sâu sắc. Các chủ thể khu vực như Israel, Iran và nhóm các nước vùng Vịnh ngày càng thể hiện xu hướng hành động quyết đoán hơn để bảo vệ lợi ích chiến lược cốt lõi. Đáng chú ý, vai trò của các lực lượng phi nhà nước không chỉ giới hạn trong không gian quân sự, mà đã mở rộng sang lĩnh vực chính trị – xã hội, qua đó làm mờ ranh giới giữa xung đột nhà nước và xung đột phi nhà nước. Sự đan xen này làm gia tăng tính khó dự đoán của môi trường chính trị khu vực và đặt ra thách thức lớn đối với các cơ chế quản trị truyền thống (International Crisis Group, 2025).

3. Xung đột Israel – Palestine và nguy cơ lan tỏa khu vực

Xung đột Israel – Palestine tiếp tục là điểm nóng trung tâm chi phối bức tranh an ninh khu vực trong năm 2025, với tâm điểm là Dải Gaza. Sau các đợt giao tranh quy mô lớn bùng phát từ cuối năm 2023, bạo lực không những không được kiểm soát mà còn leo thang về cả cường độ và phạm vi, gây tổn thất nghiêm trọng về nhân mạng và hạ tầng dân sự. Đến năm 2025, xung đột đã vượt ra ngoài khuôn khổ đối đầu truyền thống, chuyển sang trạng thái đối đầu trực tiếp và gián tiếp giữa Israel và Iran, làm suy yếu các cơ chế kiểm chế vốn tồn tại trong nhiều năm trước đó. Một yếu tố làm gia tăng mức độ nguy hiểm của xung đột trong giai đoạn hiện nay là sự suy yếu của các “lằn ranh đỏ” từng đóng vai trò kiềm chế hành động của các bên. Các tính toán chiến lược ngày càng dựa trên giả định rằng đối phương sẽ tránh leo thang toàn diện, từ đó khuyến khích các hành động mạo hiểm hơn ở ngưỡng xung đột thấp. Chính logic này làm gia tăng nguy cơ tính toán sai lầm và đẩy khu vực vào các vòng leo thang khó kiểm soát.

Bên cạnh đó, xung đột Israel – Palestine ngày càng mang tính biểu tượng, vượt ra ngoài phạm vi địa lý cụ thể để trở thành điểm hội tụ của các mâu thuẫn khu vực rộng lớn hơn. Việc nhiều chủ thể khu vực và phi nhà nước gắn lợi ích và tính chính danh của mình với diễn biến xung đột đã làm gia tăng tính quốc tế hóa của cuộc khủng hoảng, đồng thời thu hẹp không gian cho các giải pháp thỏa hiệp. Nguy cơ lan tỏa khu vực ngày càng trở nên rõ nét khi xung đột mở rộng sang nhiều không gian địa lý khác. Các hoạt động quân sự liên quan đến các lực lượng đồng minh của Iran tại Lebanon và Yemen, cùng với các hành động đáp trả của Israel, đã tạo ra một chuỗi xung đột liên kết chặt chẽ, vận hành theo logic “đa tầng – đa tác nhân”. Sự gia tăng vai trò của các lực lượng phi nhà nước trong cấu trúc xung đột khu vực làm gia tăng đáng kể nguy cơ leo thang ngoài kiểm soát, đồng thời thu

hợp không gian cho các giải pháp chính trị truyền thống (United Nations Security Council, 2025).

4. Hệ quả nhân đạo – xã hội của xung đột kéo dài

Hệ quả nhân đạo của các xung đột kéo dài, đặc biệt tại Gaza và Bờ Tây, đã đạt tới mức độ khủng hoảng cấp bách trong năm 2025. Tình trạng mất an ninh lương thực, suy dinh dưỡng và hạn chế tiếp cận các nhu cầu sinh tồn cơ bản không còn mang tính tạm thời mà trở thành hiện tượng kéo dài, đe dọa trực tiếp đến sự phát triển của các nhóm dân cư dễ tổn thương, nhất là trẻ em (UNRWA, 2025).

Hệ thống y tế và giáo dục tiếp tục suy kiệt trong bối cảnh hạ tầng bị phá hủy, nguồn lực tài chính và nhân lực cạn kiệt, cùng với những hạn chế nghiêm trọng về an ninh. Việc hàng trăm nghìn trẻ em không thể tiếp cận giáo dục chính quy trong thời gian dài không chỉ làm xói mòn vốn nhân lực, mà còn tạo ra nguy cơ tái sản sinh bạo lực và cực đoan hóa trong tương lai. Đồng thời, tình trạng di dời cư dân quy mô lớn và lặp đi lặp lại đã tạo áp lực nặng nề lên các hệ thống xã hội vốn đã quá tải, làm gia tăng nguy cơ bất ổn xã hội và an ninh phi truyền thống trong trung hạn (OCHA, 2025).

5. Các nỗ lực hòa bình và giới hạn của khuôn khổ quốc tế

Trước mức độ nghiêm trọng của xung đột và khủng hoảng nhân đạo, cộng đồng quốc tế đã triển khai một số sáng kiến hòa bình và cơ chế can thiệp trong năm 2025, trong đó đáng chú ý là các đề xuất ngừng bắn và khuôn khổ ổn định hậu xung đột do Hoa Kỳ bảo trợ, cùng với các nghị quyết liên quan của Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc. Những nỗ lực này phản ánh mức độ đồng thuận nhất định trong việc hạn chế leo thang bạo lực và tạo điều kiện cho các hoạt động nhân đạo. Một hạn chế mang tính cấu trúc của các khuôn khổ hòa bình hiện nay là xu hướng tách rời giữa mục tiêu ổn định an ninh và mục tiêu tái thiết chính trị – xã hội. Các sáng kiến thường ưu tiên ngừng bắn và kiểm soát bạo lực, trong khi chưa giải quyết thỏa đáng các vấn đề cốt lõi liên quan đến quản trị, đại diện chính trị và phân bổ nguồn lực. Điều này khiến các thỏa thuận, dù đạt được trên giấy tờ, khó có khả năng duy trì trong thực tiễn. Ngoài ra, sự phân mảnh trong tiếp cận của cộng đồng quốc tế cũng làm suy yếu hiệu quả hòa giải. Việc thiếu một tầm nhìn chung và cơ chế điều phối nhất quán giữa các chủ thể trung gian khiến các nỗ lực hòa bình dễ bị chi phối bởi lợi ích ngắn hạn, làm giảm khả năng xây dựng lòng tin giữa các bên xung đột.

Tuy nhiên, hiệu quả thực tế của các khuôn khổ này vẫn hết sức hạn chế. Việc thiếu lòng tin chiến lược giữa các bên xung đột, bất đồng sâu sắc về cấu trúc quản trị hậu xung đột tại Gaza, cùng với sự khác biệt trong cách tiếp cận của các cường quốc đã làm suy yếu tính bền vững của các sáng kiến hòa bình. Phần lớn các cơ chế hiện nay mới dừng lại ở mức quản lý khủng hoảng, chưa đủ khả năng xử lý các nguyên nhân cấu trúc của xung đột, do đó nguy cơ tái bùng phát bạo lực trong trung hạn vẫn ở mức cao (International Crisis Group, 2025).

6. Vai trò và giới hạn can dự của các chủ thể bên ngoài

Can dự của các chủ thể bên ngoài tiếp tục là một nhân tố quan trọng định hình cục diện khu vực Trung Đông và Tây Á trong năm 2025. Hoa Kỳ vẫn giữ vai trò an ninh then chốt, song mức độ cam kết và khả năng định hình trật tự khu vực ngày càng chịu ràng buộc bởi các ưu tiên chiến lược toàn cầu khác. Nga và Trung Quốc gia tăng hiện diện theo những cách tiếp cận khác nhau, tập trung nhiều hơn vào lợi ích chiến lược và kinh tế, trong khi Liên minh châu Âu chủ yếu đóng vai trò hỗ trợ nhân đạo và ngoại giao. Một đặc điểm quan trọng của can dự bên ngoài trong giai đoạn hiện nay là sự thiếu đồng bộ giữa nguồn lực và mục tiêu chiến lược. Trong khi các cường quốc duy trì hiện diện đáng kể về quân sự, ngoại giao hoặc kinh tế, mức độ sẵn sàng gánh chịu chi phí chính trị và tài chính để duy trì ổn định dài hạn lại ngày càng hạn chế. Khoảng cách này làm suy yếu hiệu quả răn đe và trung gian, đồng thời tạo ra các khoảng trống quyền lực mà các chủ thể khu vực tìm cách lấp đầy theo những cách riêng. Hệ quả là khu vực Trung Đông và Tây Á tiếp tục bị cuốn vào trạng thái “ổn định thiếu vắng”, nơi không có chiến tranh toàn diện nhưng cũng không hình thành được trật tự bền vững. Trong bối cảnh đó, vai trò của các chủ thể bên ngoài vừa mang tính không thể thiếu, vừa tiềm ẩn nguy cơ làm trầm trọng thêm tính phân mảnh của môi trường khu vực.

Tuy nhiên, sự can dự đa dạng của các chủ thể bên ngoài không đồng nghĩa với khả năng tạo ra ổn định bền vững. Trái lại, sự chồng lấn lợi ích và thiếu phối hợp chiến lược giữa các cường quốc đã góp phần làm gia tăng tính phân mảnh của môi trường an ninh khu vực. Trong bối cảnh đó, khu vực Trung Đông và Tây Á tiếp tục đứng trước nghịch lý chiến lược, nơi sự hiện diện sâu rộng của các chủ thể bên ngoài không đủ để ngăn chặn xung đột, nhưng lại làm gia tăng độ phức tạp và khó lường của các diễn biến trong trung và dài hạn (United Nations, 2025).

Tổng thể, bối cảnh Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 phản ánh một môi trường bất ổn mang tính hệ thống, nơi các nhân tố an ninh, chính trị, nhân đạo và quyền lực khu vực đan xen chặt chẽ. Những động lực này không chỉ định hình cục diện hiện tại, mà còn tạo ra các ràng buộc cấu trúc đối với triển vọng ổn định và phát triển của toàn khu vực trong trung hạn.

PHẦN II. TÌNH HÌNH KINH TẾ – TÀI CHÍNH KHU VỰC

1. Bối cảnh kinh tế khu vực trong điều kiện bất ổn kéo dài

Trong năm 2025, kinh tế khu vực Trung Đông và Tây Á vận hành trong môi trường bất ổn cao, chịu tác động đồng thời của xung đột địa chính trị kéo dài, biến động thị trường năng lượng và những mất cân đối kinh tế vĩ mô tồn tại từ trước. Các yếu tố này không chỉ kìm hãm đà phục hồi kinh tế sau đại dịch, mà còn làm suy yếu niềm tin thị trường, gia tăng tính dễ tổn thương của hệ thống tài chính và thu hẹp dư địa điều hành chính sách tại nhiều quốc gia.

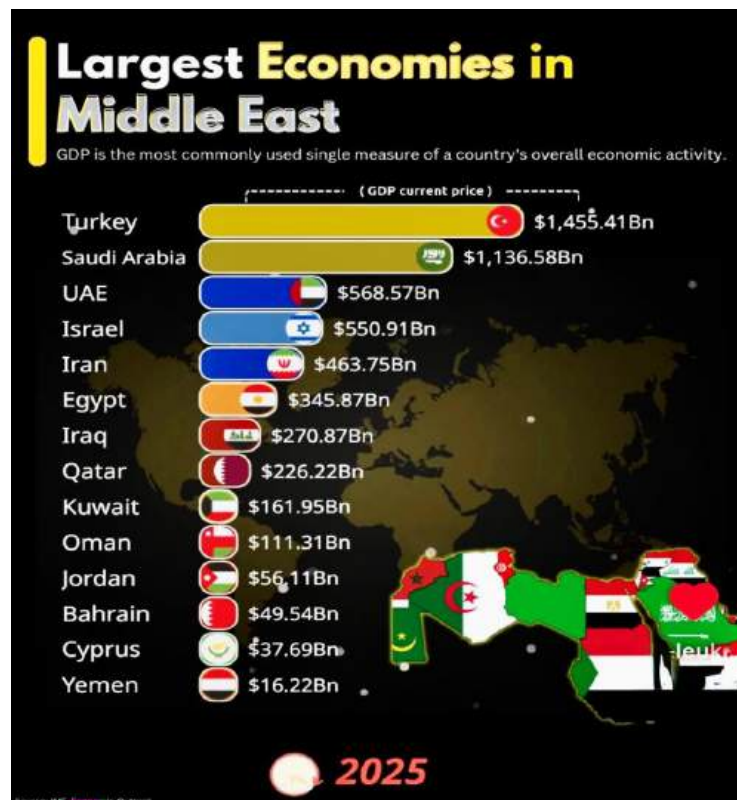
Bức tranh kinh tế khu vực cho thấy sự phân hóa ngày càng rõ nét giữa nhóm các quốc gia xuất khẩu năng lượng, đặc biệt là các nước vùng Vịnh, và nhóm các nền kinh tế chịu tác động trực tiếp của xung đột vũ trang, trừng phạt kinh tế và bất ổn nội bộ. Trong khi nguồn thu từ dầu mỏ giúp một số quốc gia duy trì ổn định tương đối, nhiều nền kinh tế khác tiếp tục đối mặt với suy thoái kéo dài, lạm phát cao và gia tăng bất ổn xã hội (World Bank, 2025).

2. Diễn biến kinh tế vĩ mô và xu hướng phân hóa nội vùng

Tăng trưởng kinh tế của khu vực trong năm 2025 nhìn chung ở mức khiêm tốn, phản ánh sự suy giảm động lực tăng trưởng tại các nền kinh tế chịu ảnh hưởng trực tiếp của xung đột và trừng phạt. Trong khi đó, các quốc gia xuất khẩu năng lượng tiếp tục đóng vai trò trụ cột duy trì ổn định tương đối cho toàn khu vực nhờ nguồn thu từ dầu mỏ và khả năng triển khai các chính sách tài khóa mở rộng. Tuy nhiên, ngay cả tại các nước vùng Vịnh, tăng trưởng kinh tế cũng chịu sức ép từ biến động giá năng lượng và những thách thức trong quá trình chuyển đổi mô hình phát triển. Việc gia tăng chi tiêu công nhằm kích thích nhu cầu trong nước giúp duy trì ổn định ngắn hạn, song đồng thời làm gia tăng rủi ro mất cân đối ngân sách trong trung hạn (World Bank, 2025).

Lạm phát tiếp tục là thách thức kinh tế – xã hội nghiêm trọng tại nhiều quốc gia Trung Đông và Tây Á. Tại các nền kinh tế chịu trừng phạt và xung đột, giá lương thực và năng lượng tăng cao trong bối cảnh thu nhập thực tế suy giảm đã làm xói mòn đáng kể sức mua của người dân. Áp lực chi phí sinh hoạt không chỉ tác động tiêu cực đến đời sống dân cư, mà còn làm gia tăng nguy cơ bất ổn xã hội, buộc chính phủ nhiều nước phải duy trì các biện pháp trợ cấp quy mô lớn, qua đó làm gia tăng gánh nặng tài khóa (IMF, 2025).

Hình 2.1. Quy mô tổng sản phẩm trong nước của một số nền kinh tế chủ chốt tại Trung Đông và Tây Á năm 2025

Nguồn: Quỹ Tiền tệ Quốc tế, tổng hợp năm 2025

3. Bất ổn kinh tế tại các quốc gia chịu xung đột và trừng phạt

Iran tiếp tục là một trong những trường hợp điển hình phản ánh rõ nét mối liên hệ giữa khủng hoảng kinh tế và bất ổn xã hội trong khu vực. Trong năm 2025, lạm phát duy trì ở mức rất cao, đồng nội tệ mất giá mạnh và tỷ lệ nghèo đói gia tăng đã làm suy giảm đáng kể mức sống của người dân. Giá lương thực tăng nhanh trong khi thu nhập thực tế sụt giảm đã tạo ra sức ép xã hội lớn, làm gia tăng tâm lý bất mãn và bất ổn trong nước. Những khó khăn kinh tế kéo dài đã trở thành chất xúc tác trực tiếp cho các cuộc biểu tình quy mô lớn tại nhiều đô thị vào cuối năm 2025. Việc Thống đốc Ngân hàng Trung ương Iran từ chức trong bối cảnh bất ổn kinh tế càng làm gia tăng lo ngại về tính nhất quán và hiệu quả của chính sách điều hành vĩ mô, qua đó ảnh hưởng tiêu cực đến kỳ vọng thị trường và môi trường đầu tư (IMF, 2025).

4. Năng lượng, dầu mỏ và vai trò của các quốc gia xuất khẩu

Thị trường dầu mỏ tiếp tục là yếu tố chi phối quan trọng đối với triển vọng kinh tế – tài chính của khu vực Trung Đông và Tây Á. Trong nửa cuối năm 2025, giá dầu duy trì ở mức tương đối cao do các rủi ro địa chính trị kéo dài và vai trò điều tiết nguồn cung của các quốc gia xuất khẩu chủ chốt. Nguồn thu từ năng lượng giúp các nước vùng Vịnh củng cố nguồn lực tài chính, duy trì ổn định kinh tế vĩ mô và tạo dư địa cho các chương trình đầu tư công cũng như cải cách kinh tế (OPEC, 2025). Tuy nhiên, sự phụ thuộc lớn vào dầu mỏ cũng khiến các nền kinh tế này dễ bị tổn thương trước biến động của thị trường năng

lượng toàn cầu. Diễn biến thận trọng trên các thị trường chứng khoán vùng Vịnh phản ánh mối lo ngại của nhà đầu tư về triển vọng nhu cầu năng lượng và tiến độ thực hiện các chiến lược đa dạng hóa kinh tế trong trung hạn.

Hình 2: Triển vọng kinh tế khu vực Trung Đông và Bắc Phi (MENA): Dự báo GDP thực 2025-

Table 1.1 Real GDP growth forecasts

Real GDP growth, percent

	October 2025 Forecasts				Changes since April 2025		Changes since October 2024	
	2024e	2025f	2026f	2027f	2025f	2026f	2025f	2026f
MENAAP	2.3	2.8	3.3	3.8	0.2	-0.4	-1.0	-0.7
MENA	2.3	2.8	3.3	3.9	0.2	-0.4	-1.1	-0.8
Gulf Cooperation Council	2.2	3.5	4.4	4.7	0.3	-0.1	-0.7	0.0
Qatar	2.4	2.8	5.3	6.8	0.4	0.0	0.2	-0.1
United Arab Emirates	3.9	4.8	5.0	5.1	0.2	0.1	0.6	0.9
Saudi Arabia	2.0	3.2	4.3	4.4	0.4	-0.2	-1.8	-0.5
Bahrain	3.1	3.5	3.1	2.9	0.0	0.1	0.2	-0.2
Kuwait	-2.9	2.3	2.8	2.7	0.1	0.1	-0.2	0.0
Oman	1.7	3.1	3.6	4.0	0.1	-0.1	0.4	0.4
Developing Oil Exporters	2.5	0.5	0.8	1.9	-0.3	-1.6	-3.2	-3.0
Iran, Islamic Rep.	3.7	-1.7	-2.8	0.3	-0.2	-3.5	-4.6	-5.2
Algeria	3.7	3.8	3.5	3.3	0.6	0.5	0.0	0.3
Iraq	-1.5	-0.9	6.7	3.6	-2.3	1.5	-4.9	1.0
Libya	1.9	13.3	3.5	3.9	1.0	-2.8	2.7	-9.6
Developing Oil Importers	2.2	3.7	3.6	4.1	0.5	0.1	0.5	0.0
Egypt, Arab Rep.	2.4	4.5	4.3	4.8	0.7	0.2	1.0	0.1
Tunisia	1.6	2.6	2.5	2.2	0.7	0.9	0.4	0.3
Jordan	2.5	2.6	2.7	2.8	0.2	0.2	0.0	0.1
Morocco	3.8	4.4	4.2	4.0	1.1	0.9	0.6	0.9
Djibouti	6.0	6.0	6.1	6.0	0.8	0.9	0.7	1.2
Pakistan	2.5	2.7	2.6	3.4	0.0	-0.5	-0.1	-0.5
West Bank and Gaza	-26.6	3.9	5.1	11.6	5.5	1.1	-1.6	1.0
Economies not included in Aggregates								
Lebanon	-7.1	3.5	4.0	N/A	3.5	N/A	3.5	N/A
Syrian Arab Republic	-1.5	1.0	N/A	N/A	2.0	N/A	2.0	N/A
Afghanistan	2.5	4.3	3.8	3.5	2.0	1.4	1.2	0.7
Yemen, Rep.	-1.5	-1.5	0.0	N/A	0.0	N/A	-3.0	N/A

Source: World Bank staff calculations based on data from the World Bank's Macro Poverty Outlook, October 2025, April 2025 and October 2024.
 Note: Years labeled with "e" are estimates, those labeled "f" are forecasts, and data points labeled "N/A" are unavailable. Countries are listed in descending order based on 2023 GDP per capita (constant 2021 PPP) within each category. Values are rounded up to a single digit. Data for EGY and PAK are for fiscal years beginning on July 1 and ending June 30. Data for Afghanistan and the Islamic Republic of Iran is for fiscal years beginning March 2022 and ending March 2022. AFG, LBN, SYR, and YEM are not included in regional and sub-regional averages because of uncertain values. The macroeconomic forecasts for Iraq and Pakistan are based on the World Bank estimates of real GDP at constant factor prices. Regional and sub-regional weighted averages of real GDP growth rates are calculated using the previous year's real GDP values as weights. Forecasts are updated as of September 26, 2025.

2027

Nguồn: Ngân hàng Thế giới (World bank Macro poverty Outlook/ October 2025)

Ngược lại, các nền kinh tế không xuất khẩu năng lượng trong khu vực tiếp tục chịu áp lực lớn từ chi phí nhập khẩu dầu tăng cao, làm gia tăng thâm hụt cán cân thanh toán và suy yếu năng lực phục hồi sau xung đột. Sự phân hóa này tiếp tục làm sâu sắc thêm khoảng cách phát triển nội vùng, đặt ra thách thức lớn đối với hợp tác kinh tế khu vực trong dài hạn (World Bank, 2025).

5. Các điểm nóng kinh tế – tài chính và môi trường đầu tư

Áp lực nợ công và biến động tỷ giá tiếp tục là rủi ro tiềm ẩn đối với ổn định tài chính tại nhiều quốc gia Trung Đông và Tây Á, đặc biệt là những nước có không gian chính sách hạn chế. Việc duy trì các biện pháp hỗ trợ kinh tế – xã hội trong bối cảnh nguồn thu ngân sách suy giảm đã làm gia tăng tính dễ tổn thương của hệ thống tài chính, đồng thời hạn chế khả năng ứng phó với các cú sốc bên ngoài (IMF, 2025).

Dòng vốn đầu tư quốc tế vào khu vực trong năm 2025 cho thấy xu hướng thận trọng rõ rệt. Trong khi một số thị trường như Ai Cập ghi nhận sự phục hồi mang tính cục bộ nhờ cải thiện chính sách tiền tệ và phục hồi du lịch, phần lớn các quốc gia khác vẫn gặp khó khăn trong việc thu hút đầu tư và phục hồi thương mại. Căng thẳng địa chính trị nội vùng và sự suy giảm lòng tin giữa các đối tác khu vực tiếp tục làm suy yếu khả năng điều phối chính sách kinh tế và năng lượng, qua đó ảnh hưởng tiêu cực đến môi trường đầu tư trung và dài hạn (UNCTAD, 2025).

6. Triển vọng kinh tế khu vực và tác động lan tỏa

Theo các dự báo cập nhật, tăng trưởng kinh tế khu vực Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 duy trì ở mức trung bình, với động lực chủ yếu đến từ các quốc gia xuất khẩu năng lượng. Tuy nhiên, triển vọng này tiếp tục bị bao phủ bởi mức độ bất định cao do xung đột kéo dài, khu vực tư nhân phục hồi chậm và những hạn chế mang tính cấu trúc chưa được giải quyết triệt để (World Bank, 2025).

Các biến động kinh tế – chính trị tại khu vực cũng tạo ra những tác động gián tiếp đáng chú ý đối với các nền kinh tế bên ngoài, trong đó có Việt Nam, thông qua các kênh giá năng lượng, thương mại và dòng vốn đầu tư. Trong bối cảnh đó, việc duy trì ổn định kinh tế vĩ mô và nâng cao năng lực thích ứng chính sách tiếp tục là yếu tố then chốt nhằm giảm thiểu rủi ro và tận dụng các cơ hội phát sinh từ sự dịch chuyển của dòng vốn toàn cầu.

Nhìn tổng quan, năm 2025 kinh tế Trung Đông và Tây Á đang chuyển dịch rõ nét, khi nhiều quốc gia, đặc biệt là nhóm GCC, thúc đẩy đa dạng hóa sang các ngành phi dầu mỏ nhưng vẫn chịu tác động đáng kể từ chu kỳ giá năng lượng. Mặt bằng giá dầu thấp hơn so với giai đoạn 2022–2023 tiếp tục gây áp lực lên ngân sách, buộc các nước xuất khẩu dầu tăng cường kỷ luật tài khóa và cải cách chi tiêu. Theo IMF và World Bank, tăng trưởng khu vực giai đoạn 2026–2027 được dự báo cải thiện dần, đạt khoảng 3,5–4%/năm, song triển vọng trung hạn vẫn phụ thuộc lớn vào kiểm soát rủi ro địa chính trị và duy trì động lực cải cách trong bối cảnh bất định toàn cầu cao.

PHẦN III. DIỄN BIẾN VĂN HÓA – XÃ HỘI

1. Bối cảnh văn hóa – xã hội khu vực trong điều kiện biến động

Trong năm 2025, đời sống văn hóa – xã hội tại khu vực Trung Đông và Tây Á vận động trong bối cảnh vừa mở rộng không gian sáng tạo, vừa chịu tác động sâu sắc của xung đột, bất ổn và các sức ép xã hội kéo dài. Một mặt, nhiều quốc gia trong khu vực đẩy mạnh chính sách văn hóa nhằm bảo tồn di sản, phát triển công nghiệp sáng tạo và gia tăng ảnh hưởng mềm; mặt khác, các quốc gia chịu ảnh hưởng trực tiếp của xung đột phải đối mặt với những thách thức lớn trong việc bảo vệ di sản, duy trì gắn kết xã hội và đáp ứng các nhu cầu xã hội cơ bản (UNESCO, 2025).

2. Bảo vệ di sản văn hóa trong bối cảnh xung đột

2.1. Các biện pháp bảo vệ di sản và vai trò của tổ chức quốc tế

Các xung đột diễn ra ở Trung Đông đang gây ra những mối đe dọa đáng kể với các di sản văn hóa và hiện vật. Các báo cáo cho thấy nhiều quốc gia trong khu vực, trong đó có Israel và Iran, đã triển khai đồng bộ các biện pháp nhằm bảo vệ tài sản văn hóa, bao gồm đóng cửa tạm thời các bảo tàng, di dời hiện vật quan trọng và tăng cường lực lượng bảo vệ tại các địa điểm di sản. Ở cấp độ quốc tế, UNESCO đã kích hoạt các cơ chế pháp lý và ngoại giao nhằm giảm thiểu nguy cơ tổn thất đối với di sản văn hóa nhân loại trong bối cảnh xung đột leo thang (UNESCO, 2025). Tuy nhiên, trong cuộc xung đột, nhiều địa điểm có ý nghĩa lịch sử và văn hóa quan trọng ở Israel đã bị tàn phá. Thực tiễn cho thấy các biện pháp bảo vệ vẫn khó ngăn chặn hoàn toàn nguy cơ hư hại và phá hủy di sản, đặc biệt tại các khu vực nằm trong vùng giao tranh hoặc chịu tác động gián tiếp của xung đột.

2.2. Vai trò của các bảo tàng và tổ chức tư nhân

Bảo tàng Nghệ thuật Hiện đại (Museum of Modern Art) đã phân bổ 23 triệu đô la... Nhiều bảo tàng và quỹ nghệ thuật quốc tế đã đẩy nhanh việc sưu tập và lưu trữ các tác phẩm nghệ thuật đương đại Trung Đông như một hình thức bảo tồn văn hóa mang tính phòng ngừa. Bên cạnh các thiết chế công lập, sự tham gia của các bảo tàng tư nhân và bộ sưu tập doanh nghiệp đã góp phần tạo ra mạng lưới bảo tồn linh hoạt hơn, ít phụ thuộc vào các ràng buộc chính trị, qua đó hỗ trợ duy trì sự hiện diện và tiếp nối của nghệ thuật khu vực trong bối cảnh bất ổn (UNESCO, 2025).

3. Các xu hướng văn hóa – xã hội nổi bật

3.1. Thay đổi thị hiếu tiêu dùng văn hóa và lối sống

Sự nổi lên của trào lưu văn hoá “quiet luxury” (sang trọng thầm lặng). Trong năm 2025, tại nhiều quốc gia Trung Đông, đặc biệt là khu vực vùng Vịnh, nổi lên xu hướng tiêu dùng văn hóa và lối sống đề cao sự tinh tế, tiết chế và trải nghiệm cá nhân hơn là phô trương vật chất. Sự chuyển dịch này phản ánh thay đổi trong hệ giá trị của tầng lớp trung lưu và giới trẻ, gắn với nhu cầu về tính bền vững, bản sắc và sự đồng điệu văn hóa – xã hội (Amra & Elma, 2025).

Xu hướng này không chỉ giới hạn trong thời trang, mà còn lan tỏa sang du lịch, ẩm thực, dịch vụ lưu trú và hàng không, qua đó cho thấy mối liên hệ ngày càng chặt chẽ giữa văn hóa tiêu dùng và chiến lược đa dạng hóa kinh tế tại khu vực.

3.2. Sự lan tỏa của thời trang khiêm tốn và tính toàn diện văn hóa

Từ đầu năm 2025, thời trang khiêm tốn ngày càng phổ biến rộng rãi trên toàn cầu... Từ đầu năm 2025, thời trang khiêm tốn tiếp tục lan tỏa mạnh mẽ, vượt ra khỏi khuôn khổ văn hóa – tôn giáo truyền thống để trở thành một xu hướng toàn cầu, gắn với các giá trị về sự thoải mái, tính toàn diện và lựa chọn cá nhân. Vai trò của truyền thông xã hội và các nhà thiết kế khu vực góp phần nâng cao vị thế của Trung Đông như một trung tâm định hình xu hướng văn hóa mới (Lara Galan, 2025).

4. Các vấn đề xã hội đặt ra trong quá trình chuyển đổi

4.1. Xóa bỏ kỳ thị trong chăm sóc sức khỏe tâm thần

Ở Trung Đông do đặc thù của các yếu tố văn hóa, xã hội và lịch sử... Do tác động của các yếu tố văn hóa, xã hội và lịch sử, sức khỏe tâm thần trong nhiều năm qua thường là vấn đề nhạy cảm và bị kỳ thị tại nhiều quốc gia Trung Đông. Tuy nhiên, từ năm 2025, một số quốc gia như UAE, Saudi Arabia và Qatar đã triển khai các chương trình quốc gia nhằm tích hợp dịch vụ tâm lý vào hệ thống chăm sóc sức khỏe và nâng cao nhận thức cộng đồng, qua đó từng bước phá vỡ các định kiến xã hội tồn tại lâu dài (Barber, 2025; Sharma et al., 2025).

4.2. Sự nở rộ của văn hóa chữa lành và du lịch sức khỏe

Song song với các chính sách công, sự phát triển của các mô hình nghỉ dưỡng và du lịch kết hợp chăm sóc sức khỏe phản ánh nhu cầu ngày càng gia tăng đối với các giá trị cân bằng tinh thần và chất lượng sống. Xu hướng này góp phần mở rộng không gian dịch vụ xã hội, đồng thời tạo thêm động lực cho các ngành kinh tế liên quan đến du lịch và dịch vụ tại khu vực.

5. Hồi sinh văn hóa Arab và tái khẳng định bản sắc

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, nhiều quốc gia Trung Đông và Tây Á đang thúc đẩy quá trình hồi sinh văn hóa Arab nhằm tái khẳng định bản sắc dân tộc, gia tăng sức mạnh mềm và cải thiện hình ảnh quốc tế. Sự kết hợp giữa truyền thống và hiện đại thể hiện rõ trong các lĩnh vực nghệ thuật, thiết kế và sáng tạo, tiêu biểu là sự chuyển mình của thư pháp Arab từ hình thức truyền thống sang các không gian biểu đạt đương đại (Dukhan, 2025).

6. Các sự kiện văn hóa – nghệ thuật tiêu biểu

6.1. Vai trò của sự kiện văn hóa trong chiến lược sức mạnh mềm

Năm 2025, nhiều quốc gia Trung Đông tiếp tục duy trì và mở rộng các sự kiện văn hóa – nghệ thuật quy mô lớn, qua đó khẳng định vai trò của văn hóa như một công cụ chiến lược trong xây dựng hình ảnh quốc gia và thúc đẩy ngoại giao văn hóa. Các sự kiện lớn tại Saudi Arabia, UAE, Qatar, Thổ Nhĩ Kỳ và Morocco cho thấy xu hướng đầu tư có hệ thống vào công nghiệp văn hóa và sáng tạo, bất chấp bối cảnh khu vực còn nhiều bất ổn.

6.2. Tác động xã hội và đối ngoại của các sự kiện văn hóa

Việc tổ chức thường xuyên các sự kiện văn hóa – nghệ thuật quy mô lớn trong năm 2025 không chỉ mang ý nghĩa quảng bá hình ảnh quốc gia, mà còn tạo ra những tác động xã hội và đối ngoại đáng kể đối với khu vực Trung Đông và Tây Á. Trên bình diện xã hội, các sự kiện này góp phần mở rộng không gian giao lưu văn hóa, thúc đẩy sự tham gia của giới trẻ và tầng lớp sáng tạo, qua đó tăng cường gắn kết xã hội trong bối cảnh nhiều quốc gia phải đối mặt với các sức ép bất ổn kéo dài.

Trên bình diện đối ngoại, các sự kiện văn hóa ngày càng được các quốc gia trong khu vực sử dụng như một công cụ hỗ trợ cho ngoại giao truyền thống, nhằm cải thiện hình ảnh quốc tế, thu hút du lịch, đầu tư và mở rộng mạng lưới đối tác. Trong bối cảnh cạnh tranh ảnh hưởng ngày càng gia tăng tại Trung Đông và Tây Á, văn hóa đang trở thành một kênh thể hiện quyền lực mềm có tính linh hoạt cao, giúp các quốc gia vừa truyền tải thông điệp ổn định và cởi mở, vừa giảm thiểu các tác động tiêu cực từ hình ảnh xung đột và bất ổn an ninh (UNESCO, 2025).

Tổng thể, diễn biến văn hóa – xã hội tại Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 phản ánh quá trình chuyển đổi đa chiều, trong đó các quốc gia vừa tìm cách mở rộng không gian sáng tạo và tăng cường sức mạnh mềm, vừa phải ứng phó với những thách thức xã hội phát sinh từ xung đột và biến động. Sự cân bằng giữa hiện đại hóa và bảo tồn bản sắc tiếp tục là vấn đề trung tâm, có ý nghĩa lâu dài đối với ổn định xã hội và hình ảnh khu vực.

PHẦN IV. QUAN HỆ VIỆT NAM – TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á

1. Định hướng tổng thể của hoạt động trao đổi đoàn

Trong năm 2025, đặc biệt là sáu tháng cuối năm, hoạt động trao đổi đoàn giữa Việt Nam và các quốc gia Trung Đông – Tây Á được triển khai theo hướng có trọng tâm và chọn lọc hơn, phản ánh sự điều chỉnh rõ rệt trong tư duy đối ngoại của Việt Nam đối với khu vực này. Mục tiêu không chỉ dừng lại ở duy trì tiếp xúc ngoại giao thường lệ, mà hướng tới nâng cấp khuôn khổ quan hệ, gia tăng mức độ ràng buộc chính sách và tạo nền tảng cho hợp tác thực chất, dài hạn.

Trọng tâm trao đổi tập trung vào các đối tác chủ chốt tại Vùng Vịnh, nơi hội tụ đồng thời nguồn lực tài chính lớn, vai trò trung tâm năng lượng – logistics và ảnh hưởng thể chế khu vực. Cách tiếp cận này cho thấy Việt Nam đang từng bước hình thành cấu trúc đối tác có chọn lọc tại Trung Đông, gắn với các trục chiến lược về năng lượng, đầu tư, công nghệ và kết nối khu vực. Nếu

Hình 5.1. Cuộc tham vấn chính trị Việt Nam – Oman lần thứ 4

Nguồn: Quân đội nhân dân, 2025.

2. Kết quả về chính trị – đối ngoại: từ duy trì quan hệ sang quản trị quan hệ

Hoạt động trao đổi đoàn cấp cao và tham vấn chính trị trong năm 2025 đã tạo ra những bước tiến rõ rệt về chất lượng quan hệ chính trị – đối ngoại giữa Việt Nam và các nước Trung Đông. Việc thiết lập và nâng cấp quan hệ lên Đối tác Chiến lược với Kuwait, cùng với triển khai quan hệ Đối tác Toàn diện với UAE, phản ánh xu hướng chuyển từ tiếp

xúc ngoại giao mang tính biểu tượng sang xây dựng khuôn khổ hợp tác có chiều sâu và định hướng dài hạn.

Hình 5.2. Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính hội đàm với Thủ tướng Nhà nước Kuwait Sheikh Ahmad Al-Abdullah Al-Sabah.

Nguồn: Báo điện tử chính phủ, 2025.

Các cơ chế tham vấn chính trị định kỳ, tiêu biểu là Tham vấn chính trị Việt Nam – Oman lần thứ tư, không chỉ tập trung rà soát kết quả hợp tác giai đoạn trước mà còn mở rộng nghị trình sang các lĩnh vực mới như hợp tác Halal, kết nối kinh tế khu vực và khả năng thúc đẩy khuôn khổ thương mại giữa Việt Nam và Hội đồng Hợp tác Vùng Vịnh. Điều này cho thấy sự chuyển biến từ cách tiếp cận “duy trì quan hệ” sang “quản trị quan hệ”, góp phần nâng cao tính dự báo và liên tục của kênh đối thoại chính trị song phương. Bên cạnh đó, việc sửa đổi và bổ sung các văn kiện pháp lý nền tảng, như hiệp định miễn thị thực cho hộ chiếu ngoại giao và công vụ, cũng như thúc đẩy hợp tác đào tạo giữa các cơ quan ngoại giao, đã tạo điều kiện thuận lợi cho giao lưu chính thức và nâng cao năng lực phối hợp chính sách trong dài hạn. Nhìn chung, mức độ tin cậy chính trị giữa Việt Nam và một số đối tác Trung Đông trong năm 2025 đã được nâng lên rõ rệt so với giai đoạn trước.

3. Hợp tác kinh tế – đầu tư: chuyển từ xúc tiến sang thiết kế hợp tác

Trong lĩnh vực kinh tế – đầu tư, trao đổi đoàn năm 2025 phản ánh sự thay đổi căn bản về phương thức tiếp cận hợp tác. Thay vì tập trung vào xúc tiến thương mại truyền thống, các đoàn công tác đã hướng mạnh vào những yếu tố có tính cấu trúc như logistics, đầu tư, tài chính, năng lượng và công nghệ – những lĩnh vực quyết định khả năng triển khai hợp tác thực chất.

Hình 5.3. Phiên kết nối giao thương B2B của các doanh nghiệp Việt Nam với các doanh nghiệp nước ngoài

Nguồn: Bộ Công Thương Việt Nam, 2025.

Các chuyến công tác tại Qatar và UAE cho thấy cách tiếp cận mới này thông qua việc khảo sát trực tiếp mô hình cảng biển, khu thương mại tự do và trung tâm logistics, kết hợp với các hoạt động kết nối doanh nghiệp theo hướng chọn lọc. Việc tiếp cận thực địa đã góp phần nâng cao chất lượng xúc tiến, giảm tính hình thức và gia tăng khả năng hình thành các dự án cụ thể.

Đáng chú ý, việc ký kết Biên bản ghi nhớ thành lập Quỹ Đầu tư Tăng trưởng Kỷ nguyên Mới Việt Nam với Cơ quan Đầu tư Oman thể hiện bước chuyển từ xúc tiến dự án đơn lẻ sang xây dựng công cụ tài chính chung. Song song với đó, sự tham gia của các tập đoàn lớn của Việt Nam trong các lĩnh vực xe điện, công nghệ và công nghiệp quốc phòng vào hợp tác với các đối tác Trung Đông cho thấy năng lực của doanh nghiệp Việt Nam đã được nâng lên, đủ khả năng tham gia vào các chuỗi giá trị cao mà các nước trong khu vực đang ưu tiên phát triển. Những kết quả này phản ánh sự chuyển dịch từ tư duy “kêu gọi vốn” sang “đồng thiết kế hợp tác”, tạo tiền đề cho hợp tác kinh tế – đầu tư bền vững trong trung và dài hạn.

4. Thể chế và cơ chế hợp tác: hình thành khung vận hành dài hạn

Một trong những kết quả nổi bật của hoạt động trao đổi đoàn năm 2025 là việc đưa các nội dung hợp tác mang tính thể chế và cơ chế vào chương trình nghị sự song phương ở cấp độ cao hơn. Các vấn đề như hiệp định khuyến khích và bảo hộ đầu tư, tránh đánh thuế hai lần, cũng như khả năng thúc đẩy khuôn khổ thương mại giữa Việt Nam và Hội đồng Hợp tác Vùng Vịnh đã được thảo luận ở cấp chính sách, phản ánh nhu cầu xây dựng hành lang pháp lý ổn định cho hợp tác kinh tế và đầu tư. Việc nâng cấp cơ chế hợp tác công nghiệp – khoáng sản với Saudi Arabia từ cấp Thứ trưởng lên cấp Bộ trưởng mang ý nghĩa thực chất, giúp tăng hiệu lực điều phối chính sách và rút ngắn khoảng cách giữa cam kết chính trị và triển khai thực tế. Mức độ thể chế hóa hợp tác trong năm 2025 nhìn chung cao hơn so với các năm trước, cho thấy nỗ lực chuyển từ hợp tác theo sự kiện sang hợp tác theo cơ chế vận hành.

5. Mở rộng hợp tác sang các lĩnh vực mới và nhạy cảm

Trao đổi đoàn năm 2025 cũng ghi nhận sự mở rộng đáng kể về phạm vi và độ sâu của hợp tác sang các lĩnh vực mới và nhạy cảm, phản ánh mức độ tin cậy chính trị ngày càng gia tăng giữa Việt Nam và các đối tác Trung Đông. Hợp tác trong lĩnh vực công nghệ cao và công nghiệp quốc phòng mở ra hướng hợp tác mới, vượt ra ngoài các lĩnh vực truyền thống và gắn với các lợi ích chiến lược dài hạn. Bên cạnh đó, sự phối hợp trong các khuôn khổ đa phương và các vấn đề an ninh phi truyền thống cho thấy tiềm năng mở rộng hợp tác giữa Việt Nam và các quốc gia Trung Đông không chỉ ở cấp độ song phương mà còn trên các diễn đàn khu vực và toàn cầu.

6. Hạn chế, khoảng trống và vấn đề đặt ra

Mặc dù đạt được nhiều kết quả tích cực, hoạt động trao đổi đoàn Việt Nam – Trung Đông trong năm 2025 vẫn bộc lộ một số hạn chế đáng lưu ý. Phần lớn các kết quả hợp tác hiện vẫn dừng ở mức biên bản ghi nhớ hoặc tuyên bố ý định, trong khi các thông số then chốt phục vụ triển khai như quy mô vốn, danh mục dự án ưu tiên và tiến độ thực hiện chưa được xác định rõ. Bên cạnh đó, chưa hình thành được cơ chế theo dõi và đánh giá sau đoàn một cách hệ thống, dẫn đến khó khăn trong việc đo lường hiệu quả trung và dài hạn của các hoạt động trao đổi. Đối với một số lĩnh vực ưu tiên mới, đặc biệt là hợp tác Halal, nội dung hợp tác hiện mới dừng ở mức định hướng chính sách, chưa được cụ thể hóa thành các chương trình kỹ thuật và lộ trình triển khai rõ ràng. Những hạn chế này cho thấy thách thức lớn nhất của hoạt động trao đổi đoàn Việt Nam – Trung Đông trong năm 2025 không nằm ở việc thiếu tiếp xúc hay cam kết chính trị, mà ở khoảng cách giữa cam kết và triển khai thực tế.

Nhìn chung, tình hình trao đổi đoàn Việt Nam – Trung Đông trong năm 2025 cho thấy sự chuyển dịch rõ nét từ “ngoại giao sự kiện” sang “ngoại giao triển khai”, với trọng tâm là thể chế, công cụ và các lĩnh vực hợp tác mới. Tuy nhiên, hiệu quả thực chất của quá trình này sẽ phụ thuộc vào khả năng chuyển hóa các cam kết chính trị thành dự án cụ thể và cơ chế vận hành hiệu quả trong giai đoạn tiếp theo.

Kết Luận

Phân tích tình hình Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 cho thấy khu vực này đang vận động trong trạng thái bất ổn kéo dài, không chỉ do sự tồn tại của các điểm nóng xung đột, mà còn bởi sự tích tụ của những nhân tố cấu trúc chưa được xử lý hiệu quả. Các diễn biến trong giai đoạn này phản ánh một thực tế nổi bật là khu vực đang bước vào giai đoạn “bình thường hóa bất ổn”, trong đó xung đột, khủng hoảng nhân đạo và phân hóa kinh tế không còn là những hiện tượng nhất thời, mà trở thành những yếu tố thường trực chi phối môi trường chính trị – xã hội. Một đặc điểm đáng chú ý của cục diện khu vực là sự đan xen ngày càng chặt chẽ giữa các cấp độ xung đột và cạnh tranh. Các xung đột cục bộ có xu hướng gắn kết với cạnh tranh ảnh hưởng khu vực và quốc tế, trong khi các vấn đề kinh tế và xã hội lại vừa là hệ quả, vừa là tác nhân làm gia tăng tính dễ tổn thương của nhiều quốc gia. Điều này cho thấy các thách thức tại Trung Đông và Tây Á không thể được tiếp cận một cách tách biệt theo từng lĩnh vực, mà cần được nhìn nhận trong một chỉnh thể an ninh – kinh tế – xã hội có tính liên thông cao.

Trên bình diện phát triển, bức tranh kinh tế khu vực trong nửa cuối năm 2025 làm nổi bật xu hướng phân tầng rõ rệt. Sự khác biệt về nguồn lực, năng lực điều hành và mức độ hội nhập quốc tế đang tạo ra những quỹ đạo phát triển khác nhau giữa các nhóm quốc gia, qua đó ảnh hưởng trực tiếp đến ổn định nội bộ và vị thế khu vực của từng nước. Xu hướng này nhiều khả năng sẽ tiếp tục định hình cấu trúc kinh tế – chính trị của Trung Đông và Tây Á trong trung hạn, đồng thời làm gia tăng khoảng cách phát triển trong nội bộ khu vực. Ở góc độ văn hóa – xã hội, các phân tích cho thấy văn hóa ngày càng được các quốc gia trong khu vực sử dụng như một công cụ hỗ trợ cho chiến lược đối nội và đối ngoại, trong khi các hệ lụy xã hội từ xung đột tiếp tục đặt ra những thách thức sâu sắc đối với gắn kết xã hội và phát triển con người. Sự song hành giữa nỗ lực gia tăng sức mạnh mềm và thực trạng bất ổn xã hội phản ánh tính hai mặt của tiến trình chuyển đổi đang diễn ra tại Trung Đông và Tây Á.

Đối với Việt Nam, những kết quả phân tích trong báo cáo cho thấy khu vực Trung Đông và Tây Á vừa là không gian tiềm ẩn nhiều rủi ro, vừa mở ra những dư địa hợp tác có chọn lọc. Việc Việt Nam từng bước nâng cấp khuôn khổ quan hệ, mở rộng hợp tác kinh tế – đầu tư và thúc đẩy thể chế hợp tác trong giai đoạn vừa qua phản ánh cách tiếp cận thận trọng nhưng chủ động trước một môi trường khu vực nhiều biến động. Tuy nhiên, hiệu quả thực chất của các mối quan hệ này sẽ phụ thuộc vào khả năng theo dõi sát diễn biến khu vực, duy trì tính linh hoạt trong đối ngoại và gắn kết chặt chẽ giữa phân tích tình hình với triển khai chính sách cụ thể.

Tổng thể, báo cáo cho thấy Trung Đông và Tây Á trong năm 2025 không chỉ đặt ra những thách thức trước mắt, mà còn hàm chứa những xu hướng dài hạn cần được theo dõi một cách hệ thống. Việc nâng cao chất lượng nghiên cứu khu vực, cập nhật kịp thời các biến động và đánh giá đúng mức các tác động lan tỏa sẽ là cơ sở quan trọng để phục vụ công tác tham mưu và hoạch định chính sách đối với khu vực này trong thời gian tới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Al Helou, E. (2025). *UAE reveals strategic economic initiative to draw top 1,000 companies in international trade*. Economy Middle East.
<https://economymiddleeast.com/news/uae-reveals-strategic-economic-initiative-to-draw-top-1000-companies-in-international-trade>
- Al Helou, E. (2025). *UAE's non-oil foreign trade achieves record 24 percent growth to \$462.8 billion in H1 2025*. Economy Middle East.
<https://economymiddleeast.com/news/uaes-non-oil-foreign-trade-achieves-record-24-percent-growth-to-462-8-billion-in-h1-2025>
- Amra & Elma. (2025). *25 top influencers who make quiet luxury go viral in 2025*.
<https://www.amraandelma.com/influencers-who-make-quiet-luxury-go-viral/>
- Avcioglu, M. (2025, December 4). *Türkiye's exports rise 2.2% to \$22.7B in November; Country sets new record for exports over last 12 months with \$270.6B*. Anadolu Ajansı.
<https://www.aa.com.tr/en/turkiye/turkiyes-exports-rise-22-to-227b-in-november/3761855>
- Barber, B. K. (2025, July 9). *Mental health stigma in Middle Eastern cultures – Breaking the silence*. <https://bkbarber.com/2025/07/09/mental-health-stigma-in-middle-eastern-cultures/>
- Bộ Công Thương. (2025). *Mời tham gia Đoàn công tác kết nối logistics tại UAE và Qatar*. <https://moit.gov.vn/tin-tuc/thong-bao/moi-tham-gia-doan-cong-tac-ket-noi-logistics-tai-uae-va-qatar.html>
- Điện tử Chính phủ. (2025a). *Việt Nam, Kuwait chính thức nâng cấp quan hệ lên đối tác chiến lược*. <https://baochinhphu.vn/viet-nam-kuwait-chinh-thuc-nang-cap-quan-he-len-doi-tac-chien-luoc-102251117195327187.htm>
- Điện tử Chính phủ. (2025b). *Phó Thủ tướng Thường trực Chính phủ Nguyễn Hòa Bình lên đường thăm, làm việc tại UAE và Đức*. <https://baochinhphu.vn/pho-thu-tuong-thuong-truc-chinh-phu-nguyen-hoa-binh-len-duong-tham-lam-viec-tai-uae-va-duc-102250922085602095.htm>
- Financial Times. (2025). *Saudi-UAE tensions escalate after Yemen port strike*.
- FocusEconomics. (2025). *Middle East & North Africa economic outlook*.
<https://www.focus-economics.com>
- Galan, L. (2025). *Why the modest fashion trend is reshaping inclusive fashion and global style movements*. <https://www.fashiontimes.com/why-modest-fashion-trend-reshaping-inclusive-fashion-global-style-movements-13300>
- International Crisis Group. (2025). *Middle East briefing: Escalation risks and regional security dynamics*. International Crisis Group.
- International Monetary Fund. (2025). *World economic outlook, October 2025: Global economy in flux, prospects remain dim*.

<https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2025/10/14/world-economic-outlook-october-2025>

MoMAA. (2025). *The impact of Middle East conflict on art markets and cultural heritage in 2025*. <https://momaa.org/the-impact-of-middle-east-conflict-on-art-markets-and-cultural-heritage-in-2025/>

Nihad Dukhan. (2025). *Arabic calligraphy: A timeless art form bridging tradition and modernity*. <https://ndukhan.com/arabic-calligraphy-a-timeless-art-form-bridging-tradition-and-modernity/>

OECD. (2025). *OECD economic outlook* (Vol. 2025, Issue 2). OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9f653ca1-en>

OCHA. (2025). *Humanitarian needs overview: Occupied Palestinian territory*. United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs.

Quân đội nhân dân. (2025). Tham vấn chính trị Việt Nam – Oman lần thứ 4. <https://www.qdnd.vn/quoc-te/tin-tuc/tham-van-chinh-tri-viet-nam-oman-lan-thu-4-847651>.

Reuters. (2025). *Egyptian stock market outperforms Gulf peers amid easing monetary policy*.

Reuters. (2025). *Gulf markets pressured as oil prices fall amid geopolitical uncertainty*.

Reuters. (2025). *Iran central bank governor resigns amid mounting economic instability*.

Reuters. (2025). *Saudi Arabia–UAE rift deepens, raising concerns over Gulf economic cooperation*.

Sharma, S., et al. (2025). *Transforming mental wellness in the GCC: A roadmap for advancing mental healthcare in the region*. Oliver Wyman. <https://www.oliverwyman.com/our-expertise/insights/2025/apr/transform-mental-healthcare-gcc.html>

Tatarkov, D., & Ali, M. (2025, October). *Middle East economic outlook*. KPMG.

The Guardian. (2025). *Economic crisis sparks largest protests in Iran since 2022*.

Tienphong. (2025). *Oman đẩy mạnh đầu tư vào Việt Nam: Cơ hội mới từ vùng Vịnh*. <https://tienphong.vn/oman-day-manh-dau-tu-vao-viet-nam-co-hoi-moi-tu-vung-vinh-post1748239.tpo>

TradingView. (2025, December 25). *Saudi Arabia trade surplus widens in October*. https://www.tradingview.com/news/te_news:512474:0-saudi-arabia-trade-surplus-widens-in-october

United Nations. (2025). *World situation and prospects: Regional developments in Western Asia*. United Nations.

United Nations Security Council. (2025). *Situation in the Middle East, including the Palestinian question*. United Nations.

UNESCO. (2025). *Education under attack in armed conflict zones*. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

UNRWA. (2025). *Gaza humanitarian situation report*. United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees in the Near East.

VietnamPlus. (2025). *Vietnam, Oman strengthen friendship, comprehensive cooperation*. <https://en.vietnamplus.vn/vietnam-oman-strengthen-friendship-comprehensive-cooperation-post327191.vnp>

Wikipedia. (2025). *Iranian economic crisis and protests*. https://en.wikipedia.org/wiki/Iranian_economic_crisis

Wikipedia. (2025). *Money20/20 Middle East*. https://en.wikipedia.org/wiki/Money20/20_Middle_East

World Bank. (2025). *Macro poverty outlook: October 2025*. <https://www.worldbank.org/en/publication/macro-poverty-outlook>

World Bank. (2025). *Middle East and North Africa economic update*. <https://www.worldbank.org>

World Bank. (2025). *MENA economic monitor: Growth, uncertainty and structural challenges*. <https://www.worldbank.org>

PHỤ LỤC 1
TÌNH HÌNH TRAO ĐỔI ĐOÀN GIỮA VIỆT NAM – TRUNG ĐÔNG NĂM
(Đoàn ra, đoàn vào Việt Nam – Trung Đông)

Thời gian	Việt Nam – Trung Đông	Trung Đông – Việt Nam
6-8/4/2025	Đoàn công tác liên Bộ do Lãnh đạo Cục Xuất nhập khẩu (Bộ Công Thương) dẫn đầu, mục tiêu kết nối thị trường và đối tác Qatar trong lĩnh vực logistics (cảng biển, khu thương mại tự do).	
9-13/4/2025	Tiếp nối đoàn trên. Lãnh đạo Cục XNK Bộ Công Thương và doanh nghiệp chuyển sang UAE từ 9/4, làm việc tại Abu Dhabi (9–10/4) và Dubai (10–13/4). Tại Abu Dhabi, đoàn tham dự Hội thảo về tiềm năng hợp tác logistics Việt Nam – UAE và tổ chức các buổi tiếp xúc B2B giữa doanh nghiệp hai nước. Tại Dubai, đoàn tiếp tục gặp gỡ các hiệp hội, doanh nghiệp lớn và khảo sát các cảng biển, khu hậu cần để học hỏi mô hình và kết nối chuỗi cung ứng.	
27-30/5/2025		Phó Chủ tịch Cơ quan Đầu tư Oman (<i>Oman Investment Authority – OIA</i>) Nasser bin Suliman Al Harthi, mục tiêu mở rộng các dự án đầu tư từ Oman vào Việt Nam, hai bên ký Biên bản ghi nhớ (MOU) thành lập Quỹ Đầu tư Tăng trưởng Kỷ nguyên Mới Việt Nam.
4/9/2025		Đoàn Bộ Đầu tư Saudi Arabia do Thứ trưởng Abdullah Ali Al-Dubaikhi dẫn đầu gặp gỡ Bộ trưởng Tài chính Việt Nam về tăng cường đầu tư, thương mại, hướng tới mục tiêu 10 tỷ USD kim ngạch hai chiều. Hai bên thảo luận việc sớm ký các hiệp định khuyến khích đầu tư và tránh đánh thuế hai lần, cũng như khả năng đàm phán FTA giữa Việt Nam và Hội đồng Hợp tác Vùng Vịnh (GCC)
23– 25/9/2025	Nhân dịp Phó Thủ tướng Thường trực Nguyễn Hòa Bình thăm, làm việc tại Các Tiểu vương quốc Arab thống nhất (UAE), nhằm triển khai quan hệ Đối tác Toàn diện Việt Nam–UAE mới thiết lập cuối 2024.	
24/9/2025	Thứ trưởng Ngoại giao Nguyễn Minh Hằng dẫn đầu đoàn thăm làm việc tại Oman, đồng chủ trì Tham vấn chính trị lần thứ 4 Việt Nam – Oman tại Muscat. Hai bên rà soát kết quả hợp tác từ lần tham vấn trước, trao đổi sâu về biện pháp tăng cường quan hệ nhiều mặt (giao lưu đoàn cấp cao,	

	thương mại, đầu tư). Việt Nam khẳng định coi trọng hợp tác đa lĩnh vực với Oman, đề nghị Oman hỗ trợ Việt Nam phát triển ngành Halal và đàm phán FTA Việt Nam – GCC.	
29/9/2025		Đoàn Bộ Công nghiệp và Khoáng sản Saudi Arabia do Bộ trưởng Bandar bin Ibrahim AlKhorayef dẫn đầu, trao đổi hợp tác về công nghiệp, năng lượng, đầu tư. Hai bên nâng cấp các cơ chế hợp tác từ cấp Thứ trưởng lên cấp Bộ trưởng.
27/10/2025	Phó Thủ tướng Nguyễn Chí Dũng dẫn đầu đoàn đại biểu Việt Nam dự Lễ khai mạc Hội nghị Sáng kiến Đầu tư Tương lai lần 9 tại Riyadh theo lời mời của Thủ tướng Saudi Arabia.	Thứ trưởng Ngoại giao Iran Vahid Jalalzadeh sang Hà Nội dự Lễ mở ký kết Công ước Liên Hợp Quốc về chống tội phạm mạng
17/11/2025	Thượng tướng Hoàng Xuân Chiến – Thứ trưởng Bộ Quốc phòng dẫn đầu đoàn Bộ Quốc phòng dự Triển lãm Hàng không quốc tế Dubai Airshow 2025 và Hội nghị Tư lệnh Không quân tại UAE, trao đổi về hợp tác quốc phòng.	
16–18/11/2025	Thủ tướng Phạm Minh Chính thăm chính thức Kuwait và Algeria, tham dự Hội nghị thượng đỉnh G20 và hoạt động song phương tại Nam Phi. Tuyên bố nâng cấp quan hệ lên Đối tác chiến lược giữa Việt Nam với Kuwait, Algeria, Nam Phi, đây là 3 nước đầu tiên ở khu vực Trung Đông, châu Phi.	

(Văn bản thỏa thuận giữa Việt Nam – Trung Đông)

Thời điểm ký kết	Quốc gia	Tên văn bản	Lĩnh vực	Tổ chức ký kết	Nội dung
04/03/2025	Qatar	Biên bản ghi nhớ hợp tác đầu tư chiến lược vào VinFast và Vinpearl (MOU)	Đầu tư (công nghiệp ô tô điện, du lịch)	Việt Nam: Tập đoàn Vingroup; Qatar: Tập đoàn JTA Investment (quỹ đầu tư toàn cầu của Qatar)	MOU công bố hợp tác đầu tư chiến lược giữa Vingroup và JTA Investment Qatar trong lĩnh vực xe điện (VinFast) và du lịch nghỉ dưỡng (Vinpearl)
1/10/2025	Saudi Arabia	05 thỏa thuận hợp tác đầu tư (MOU/Hợp đồng) tại Diễn đàn Kinh doanh Việt Nam – Saudi Arabia 2025	Đầu tư, thương mại (xây dựng, hạ tầng, sản xuất đồ gỗ, du lịch, đào tạo nhân lực)		Trong khuôn khổ Diễn đàn Doanh nghiệp Saudi Arabia – Việt Nam tổ chức tại Hà Nội, hai bên đã ký 5 thỏa thuận hợp tác đầu tư quan trọng, bao trùm nhiều lĩnh vực: hợp tác triển khai dự án xây dựng và hạ tầng, liên doanh trong sản xuất đồ nội thất cao cấp, chương trình đào tạo và phát triển nguồn nhân lực, và dự án phát triển du lịch
18/11/2025	Kuwait	Tuyên bố chung thiết lập Quan hệ Đối tác Chiến lược Việt Nam – Kuwait	Quan hệ song phương	Việt Nam: Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính; Kuwait: Thủ tướng Nhà nước Kuwait	Nâng cấp quan hệ hai nước lên Đối tác Chiến lược. Hai bên cam kết ưu tiên hợp tác năng lượng (thăm dò, khai thác dầu khí, hóa dầu, năng lượng tái tạo, chuyển đổi năng lượng) và nâng cao hiệu quả dự án Lọc hóa dầu Nghi Sơn; đẩy mạnh hợp tác công nghệ mới, chuyển đổi số, AI, công nghệ xanh, an ninh lương thực, phát triển ngành Halal.
17/11/2025	Kuwait	Nghị định thư (sửa đổi) Hiệp định miễn thị thực cho người mang hộ chiếu ngoại giao, công vụ			Ký kết văn kiện pháp lý sửa đổi Hiệp định hiện hành, miễn thị thực khi nhập cảnh, xuất cảnh, quá cảnh cho công dân hai nước mang hộ chiếu ngoại giao, hộ chiếu công vụ.
17/11/2025	Kuwait	MOU hợp tác giữa Học viện Ngoại giao Việt Nam và Học viện Ngoại giao Kuwait	Đào tạo – ngoại giao	Học viện Ngoại giao Việt Nam – Học viện Ngoại giao Kuwait	Hợp tác trao đổi học thuật, hội thảo và đào tạo cán bộ ngoại giao.
11/11/2025	Qatar	MOU hợp tác đầu	Đầu tư –	M&A Partners –	Kết nối doanh nghiệp Việt

		tư và hỗ trợ doanh nghiệp	Tài chính	Quỹ Al Masdar Investment (Qatar)	với nguồn vốn Trung Đông trong các lĩnh vực năng lượng tái tạo, y tế, công nghệ, hạ tầng.
17/11/2025	UAE	Bản ghi nhớ hợp tác quốc phòng công nghệ cao Viettel – EDGE (MOU)	Công nghiệp quốc phòng (công nghệ cao)	Việt Nam: Tập đoàn Công nghiệp – Viễn thông Quân đội (Viettel); UAE: Tập đoàn EDGE (công nghệ quốc phòng)	MOU ký tại Triển lãm Hàng không quốc tế Dubai 2025, đặt nền móng cho hợp tác sâu rộng về công nghiệp quốc phòng công nghệ cao giữa Viettel và EDGE.

PHỤ LỤC 2
DANH MỤC CÁC VĂN KIỆN, THỎA THUẬN VÀ BIÊN BẢN GHI NHỚ
GIỮA VIỆT NAM VÀ CÁC NƯỚC TRUNG ĐÔNG – TÂY Á
TRONG NĂM 2025

STT	Tên văn kiện	Đối tác	Lĩnh vực	Ghi chú
1	Biên bản ghi nhớ về hợp tác đầu tư và thành lập Quỹ Đầu tư Tăng trưởng Kỷ nguyên Mới Việt Nam	Oman	Đầu tư, tài chính	Hình minh họa trong phần IV
2	Thỏa thuận hợp tác công nghiệp và khoáng sản	Saudi Arabia	Công nghiệp, khoáng sản	Gắn với nâng cấp cơ chế hợp tác
3	Các văn kiện triển khai quan hệ Đối tác Toàn diện	UAE	Chính trị – kinh tế – đầu tư	Phù hợp định hướng hợp tác dài hạn
4	Văn kiện thiết lập và triển khai quan hệ Đối tác Chiến lược	Kuwait	Chính trị – đối ngoại	Kết quả nâng cấp quan hệ
5	Hiệp định/Thỏa thuận miễn thị thực cho hộ chiếu ngoại giao và công vụ	Một số đối tác Trung Đông	Ngoại giao	Tạo thuận lợi trao đổi đoàn

PHỤ LỤC 3
MỘT SỐ CHỈ BÁO NHÂN ĐẠO TIÊU BIỂU TẠI CÁC ĐIỂM NÓNG
Ở TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á TRONG NĂM 2025

Khu vực	Lĩnh vực	Tình hình chủ yếu năm 2025	Ghi chú
Gaza	Thương vong dân sự	Duy trì ở mức cao, chủ yếu là phụ nữ và trẻ em	Vi phạm luật nhân đạo quốc tế
Gaza	Di dời cư dân nội bộ	Quy mô lớn, kéo dài, nhiều hộ phải di dời nhiều lần	Ảnh hưởng ổn định xã hội
Gaza	An ninh lương thực	Thiếu hụt nghiêm trọng, nguy cơ suy dinh dưỡng gia tăng	Trọng tâm khủng hoảng nhân đạo
Gaza	Y tế và giáo dục	Hệ thống y tế quá tải; giáo dục gián đoạn trên diện rộng	Hệ lụy dài hạn
Yemen	Nhu cầu viện trợ nhân đạo	Một bộ phận lớn dân cư phụ thuộc viện trợ quốc tế	Khủng hoảng kéo dài
Yemen	Dịch vụ y tế – nước sạch	Nguy cơ gián đoạn thường xuyên	Tác động trực tiếp sinh kế

PHỤ LỤC 4
MỘT SỐ CHỈ BÁO KINH TẾ VĨ MÔ TIÊU BIỂU
CỦA KHU VỰC TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á NĂM 2025

Chủ thể	Tăng trưởng/tình hình sản lượng năm 2025	Lạm phát và thị trường lao động	Tài khóa và cán cân đối ngoại	Ghi chú bối cảnh
Thổ Nhĩ Kỳ	Dự báo tăng trưởng GDP năm 2025 khoảng 3,2–3,6%; quý III/2025 tăng khoảng 3,7% so với cùng kỳ	Lạm phát tiêu dùng vẫn cao, ước tăng trên 30% trong năm; thất nghiệp khoảng 8,5–9,0%	Tài khoản vãng lai dự báo thâm hụt thấp khoảng 1,2–1,4% GDP năm 2025	Nhấn mạnh sức cạnh tranh xuất khẩu phi năng lượng, nhưng thâm hụt thương mại hàng hóa vẫn là thách thức cấu trúc
Saudi Arabia	WB dự báo tăng trưởng GDP thực 2025 khoảng 3,2% và tăng lên 4,3% năm 2026	Lạm phát được nêu là thấp khoảng 2,2% trong nửa đầu 2025 nhờ neo tỷ giá và trợ cấp	Ước tính thâm hụt ngân sách 2025 điều chỉnh tăng lên khoảng 5,3% GDP; ngân sách 2026 thâm hụt khoảng 3,3% GDP	Áp lực trung hạn gắn với nhịp chi tiêu và yêu cầu duy trì cải cách trong khuôn khổ Tầm nhìn 2030
Qatar	GDP thực tăng 3,4% trong nửa đầu 2025; quý III/2025 tăng 2,9% so với cùng kỳ; tăng trưởng chủ yếu từ khu vực phi dầu khí	Lạm phát rất thấp khoảng 0,7% so với cùng kỳ vào tháng 7/2025; thất nghiệp khoảng 0,13%	Thâm hụt tài khóa nhẹ 0,3% GDP trong nửa đầu 2025; thặng dư tài khoản vãng lai 15,6% GDP quý I/2025; dự trữ ngoại hối 71,2 tỷ USD	Điểm nhấn là ổn định vĩ mô nhờ cơ chế neo tỷ giá, trợ cấp và nền tảng đối ngoại vững
UAE	WB nêu UAE tăng trưởng nhanh trong GCC, 4,8% năm 2025 và 5,0% năm 2026	Hệ thống tài chính mạnh, tỷ lệ vốn và thanh khoản cao; nợ xấu giảm	Nhấn mạnh dư địa chính sách lớn nhưng cần tăng phối hợp tài khóa giữa cấp liên bang và các tiểu vương quốc	Tăng trưởng dựa nhiều vào khu vực phi dầu mỏ như du lịch, thương mại, tài chính, logistics
Nhóm GCC (tổng quan tăng trưởng)	Oman khoảng 3,1% Năm 2025; Bahrain khoảng 3,5–3,1%; Kuwait khoảng 2,3–2,8%; Qatar khoảng 2,8% năm 2025	Không nêu đồng bộ một chỉ báo lạm phát chung trong phần tổng quan nhóm	Không nêu đồng bộ số liệu tài khóa/đối ngoại chung trong phần tổng quan nhóm	Dùng để minh họa xu hướng phân hóa trong GCC theo dự báo WB
Iran (điểm nhấn bất ổn kinh tế)	Nêu trạng thái khủng hoảng kinh tế nghiêm trọng	Lạm phát vượt 40%; giá lương thực và thực phẩm tăng khoảng 72%	Không nêu trong đoạn này các chỉ báo tài khóa/đối ngoại định lượng	Gắn với bất ổn xã hội và lo ngại về hiệu quả điều hành tiền tệ – tài chính

PHỤ LỤC 5
DANH MỤC CÁC SỰ KIỆN VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT TIÊU BIỂU
TẠI TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á NĂM 2025

STT	Tên sự kiện	Địa điểm	Thời gian	Vai trò/ý nghĩa chính
1	Islamic Arts Biennale	Jeddah, Saudi Arabia	01–04/2025	Bảo tồn và tái hiện di sản nghệ thuật Hồi giáo trong không gian đương đại
2	Art Dubai	Dubai, UAE	03/2025	Trung tâm kết nối nghệ thuật đương đại Trung Đông với thị trường quốc tế
3	Istanbul Biennial	Istanbul, Thổ Nhĩ Kỳ	09–11/2025	Diễn đàn nghệ thuật đương đại liên khu vực Âu – Á
4	Liên hoan phim Biển Đỏ	Jeddah, Saudi Arabia	11/2025	Thúc đẩy công nghiệp điện ảnh và sức mạnh mềm của Saudi Arabia
5	Cairo International Film Festival	Cairo, Ai Cập	11/2025	Sự kiện điện ảnh tiêu biểu của khu vực Bắc Phi – Trung Đông

PHỤ LỤC 6
MỘT SỐ SÁNG KIẾN HÒA BÌNH, NGHỊ QUYẾT VÀ CƠ CHẾ QUỐC TẾ LIÊN
QUAN ĐẾN KHU VỰC TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á NĂM 2025

STT	Sáng kiến / Nghị quyết / Cơ chế	Chủ thể	Phạm vi áp dụng	Nội dung chính
1	Nghị quyết của Hội đồng Bảo an Liên Hợp Quốc về ngừng bắn và hỗ trợ nhân đạo tại Gaza	Liên Hợp Quốc	Gaza và các khu vực liên quan	Kêu gọi ngừng bắn, bảo vệ dân thường, mở rộng tiếp cận nhân đạo
2	Các nỗ lực trung gian và khuôn khổ hòa bình do Hoa Kỳ bảo trợ	Hoa Kỳ	Israel – Palestine	Thúc đẩy đối thoại, giảm leo thang và thiết lập khuôn khổ ngừng bắn
3	Cơ chế điều phối viện trợ nhân đạo	Liên Hợp Quốc (OCHA)	Gaza, Yemen	Điều phối hoạt động viện trợ khẩn cấp và hỗ trợ nhân đạo
4	Các sáng kiến bảo vệ di sản văn hóa trong xung đột	UNESCO	Các khu vực chịu xung đột	Bảo vệ di sản văn hóa, hạn chế hủy hoại trong bối cảnh xung đột vũ trang

Trung Đông
Tây Á
UAE
Saudi Arabia
Iran
Qatar
Israel
Turkey
Kuwait
Oman

TÌNH HÌNH KHU VỰC TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á

20
25

PHÒNG NGHIÊN CỨU TRUNG ĐÔNG VÀ TÂY Á

Liên hệ

Ths. Phạm Thị Kim Huế - Phó trưởng phòng

+84 (0) 98 5352 906

hue.iames@gmail.com
hueptk.isawaas@vass.gov.vn

Tầng 13, tòa nhà VASS
số 176 Thái Hà, Đống Đa, Hà Nội